

The direct and indirect role of self esteem and procrastination in the relation to fear of failure and self worth

Başarısızlık korkusu-benlik değeri ilişkisinde benlik saygısı ve erteleme eğiliminin doğrudan ve dolaylı rolleri

Murat Balkıs¹
Erdoğan Duru²

Abstract

The aim of this study was to investigate the direct and indirect role of self esteem and procrastination in the relation between fear of failure and self worth. The participants were 279 students who study different major fields at the Faculty of Education in Pamukkale University. Age range varied from 19 to 34. In this study, Tuckman Procrastination Inventory, Rosenberg Self Esteem Inventory, Activate and Success Based Self Worth Scale, Concern over Mistakes Scale and Personal Information Sheet were used to gather data. Results showed that procrastination had partial mediating effect in relation to fear of failure; performance based self worth, and self worth vulnerability. In other words, the effect of fear of failure on the performance based self worth and self worth vulnerability was decreased when procrastination was added the equation. The results also showed that self esteem had partial mediating role in relation to fear of failure-

Özet

Bu çalışmanın amacı, başarısızlık korkusu-benlik değeri ilişkisinde benlik saygısı ve erteleme eğiliminin doğrudan ve dolaylı rollerini incelemektir. Araştırmaya Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde farklı bölümlerde öğrenim gören yaşları 19 ile 34 arasında değişen, 213'si kız ve 66'si erkek olmak üzere 279 öğrenci katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Tuckman Erteleme Eğilimi Ölçeği, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği, Kırılgan Benlik Değeri Ölçeği, Aktivite ve Başarı Temelli Benlik Değeri Ölçeği, Hata Yapma Endişesi Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Analiz sonuçları, erteleme eğiliminin başarısızlık korkusu-performansa dayalı benlik değeri ve kırılgan benlik değeri ilişkisinde aracılık rolünü üstlendiğini göstermektedir. Bir diğer ifadeyle, başarısızlık korkusunun performansa dayalı benlik değeri üzerindeki etkisi, araya erteleme eğilimi girdiğinde azalmaktadır. Bulgular ayrıca, benlik

¹Yard.Doç.Dr., Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik ABD, mbalkis@pau.edu.tr

² Doç.Dr., Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik ABD, eduru@pau.edu.tr

procrastination, fear of failure- performance based self worth, and self worth vulnerability. In other words, the effect of fear of failure on the procrastination, performance based self worth, and self worth vulnerability was reduced, when self esteem was added the equation. Finally, results showed that self esteem had full mediating role in the relation to procrastination; performance based self worth, and self worth vulnerability. Implications of these findings are discussed and suggestions are presented within the context of literature.

Keywords: Fear of failure, procrastination, self worth, self esteem

[\(Extended English abstract is at the end of this document\)](#)

saygısının da, başarısızlık korkusu-erteleme eğilimi, başarısızlık korkusu-performansa dayalı benlik değeri ve kırılğan benlik değeri ilişkisine aracılık ettiğini göstermiştir. Başarısızlık korkusunun erteleme eğilimi, performansa dayalı benlik değeri ve kırılğan benlik değeri üzerindeki etkisi, araya benlik saygısı girdiğinde azalmaktadır. Son olarak bulgular, benlik saygısının erteleme eğilimi-kırılğanlık benlik değeri ve erteleme eğilimi-performansa dayalı benlik değeri ilişkisinde tam aracılık rolü üstlendiğini göstermektedir. Araştırmadan elde edilen bulgular, alan yazınıyla ilişkisi içinde tartışılmış ve bazı önerilerde bulunulmuştur.

Keywords: Başarısızlık korkusu, erteleme eğilimi, benlik değeri, benlik saygısı

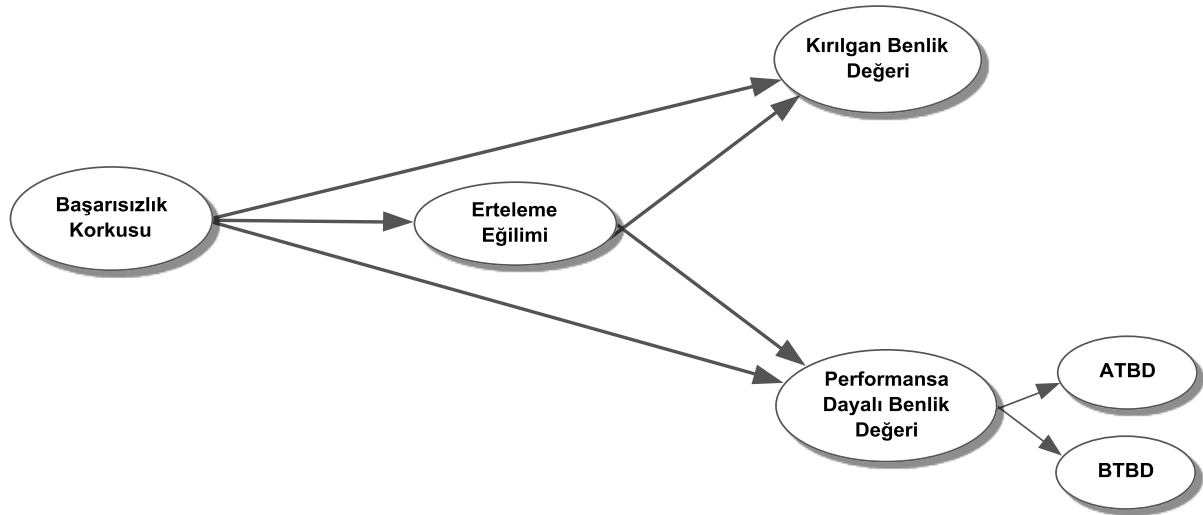
Giriş

Erteleme eğilimi, bireyin bir işi tamamlamayı ya da bir görevi yerine getirmeyi, mantıklı ve geçerli bir neden olmaksızın ileriki bir tarihe ötelemesi olarak kavramlaştırılabilir. Bireyin verimliliğini olumsuz yönde etkileyen eylem ve davranışları içeren erteleme eğilimi, gerek normal, gerekse akademik yaşam süreçlerinde sıklıkla görülebilmektedir. Örneğin, Harriott ve Ferrari'nin araştırma sonuçlarına göre (1996), yetişkinlerin % 15-20'si süregelen hale gelmiş erteleme davranışları nedeniyle rahatsızlık duymaktadırlar. Alan yazındaki çalışmalar, normal yetişkin popülasyonundan farklı olarak, erteleme davranışlarının üniversite öğrencileri arasında daha yaygın olduğunu göstermektedir. Ellis ve Knaus, (1977) üniversite öğrencilerinin yaklaşık % 95 'inin, Solomon ve Rothblum (1984) % 46' sının, Potts (1987) % 75'inin kendilerini erteleme eğilimine sahip olarak algıladıklarını rapor etmektedirler. Yukarıdaki çalışmalara paralel benzer diğer çalışmalarda, öğrencilerin büyük çoğunluğunun sürekli ve durağan bir şekilde erteleme eğilimi içerisinde olduklarını göstermektedirler (Azure, 2001; Balkis ve Duru, 2009; Karami, 2009; Onwuegbuzie, 2004; Uzun Özer, Demir ve Ferrari, 2009).

Başarısızlık Korkusu-Benlik Değeri İlişkisinde Erteleme Eğiliminin Rolü

Erteleme davranışlarının yaygınlığı yanında, erteleme davranışlarının nasıl oluştuğu, nasıl geliştiği ve işlevinin ne olduğuna ilişkin alan yazınında çeşitli açıklamalar ileri süren kuramsal yaklaşımlar yer almaktadır (Blatt ve Quinlan, 1967; Burka ve Yuen, 1986, 2008; Ellis ve Knaus, 1977; Ferrari, Johnson ve McCown, 1995; Solomon ve Rothblum, 1984). Örneğin Burka ve Yuen (1983, 2008) erteleme davranışlarının gelişimini ebeveynlerin hatalı çocuk yetiştirme pratikleri üzerine temellendirerek açıklamaktadır. Onlara göre baskıcı, şüpheli, kontrolcü, bağımlılığı

pekiştirici ya da mesafeli bir aile atmosferi erteleme davranışları ve erteleme eğiliminin şekillenmesinde anahtar rol oynamaktadır. Böyle bir ortamda büyüyen çocuklar başkalarının takdirini almak için mükemmel olmaya çalışabilirler. Zamanla bu onaylanma gereksinimi yerleşik hale gelebilir ve kolayca başarısızlık korkusuna dönüşebilir. Erteleme davranışları-başarısızlık korkusu ilişkisiyle ilgili, benzer bir dizi yargı başka bilim insanları tarafından da ileri sürülmektedir. Örneğin, Berry (1975), erteleme davranışlarının başarısızlık korkusuna karşı bir savunma işlevi üstlenebileceğini vurgulamaktadır. Covington'a (2007) göre öğrenciler, yaşadıkları akademik stresi kontrol edebilmek için erteleme davranışını bir başa çıkma yöntemi olarak kullanmaktadırlar. Erteleme eğiliminin koruyucu işlevine vurgu yapan bir diğer bilim adamı Ellis ve Knaus (1977), erteleme eğiliminin bir savunma davranışı niteliğine sahip olduğunu belirtmektedir. Bir savunma davranışı olarak erteleme eğilimi; başarısızlık korkusunu yansıtır ve bireyin korkuyla yüzleşmemesi için onu koruyucu bir işlev görür. Ellis ve Knaus'un (1977) bu açıklamalarına paralel olarak, Solomon ve Rothblum (1984), Ferrari ve ark. (1995) erteleme eğiliminin, başarısızlık korkusuyla beslendiğini ve bireyin benliğini incinmekten korumak için risk almadığını, dolayısıyla erteleme davranışlarının benliği koruyucu bir işlevinin olduğunu belirtmektedirler. Alan yazınında başarısızlık korkusu ve erteleme eğilimi ilişkisini inceleyen diğer çalışmalarda da, iki değişken arasında olumlu bir ilişki olduğu rapor edilmektedir (Fatima, Lukman, Khairudin, Shahrazad ve Halim, 2011). Solomon ve Rothblum'un (1984) çalışması, başarısızlık korkusunun, öğrencilerin erteleme davranışlarındaki değişimin yaklaşık % 50 'sini tek başına açıklayabildiğini göstermektedir. Yukarıdaki çalışmaların ışığı altında, erteleme davranışlarının başarısızlık korkusuyla beslendiği, benliği incinmekten koruyucu bir işlev üstlendiği, bazen de bir başa çıkma stratejisi olarak işlev gördüğü değerlendirilebilir. Yaptıkları her işin sonucunu benlik değerinin bir ölçütü olarak kabul eden öğrenciler, kendilerinden beklenen bir akademik görevi başarılı bir şekilde tamamlama konusunda yoğun başarısızlık korkusu yaşıyorlarsa, varolan benlik değerlerine zarar verebilecek herhangi bir olumsuzluk yaşamamak için, işi yapmayı ileri bir tarihe erteleyebilirler. Bu açıklamadan yola çıkarak, öğrencilerin başarısızlık korkusu düzeyi artıkça benlik değerlerine yönelik olumlu algılarını korumak için yapmaları gereken işleri daha fazla erteleme eğiliminde olabilecekleri beklenebilir. Değişkenler arasındaki kavramsal ilişkiler Şekil 1'de yer almaktadır.

Not: ATBD= Aktivite temelli benlik değeri, BTBD= Başarı temelli benlik değeri

Şekil1. Erteleme eğiliminin koruyucu rolü

Başarısızlık Korkusu, Erteleme Eğilimi, Benlik Değeri İlişkisinde Benlik Saygısının Rolü

Rosenberg, Schooler, Schoenbach ve Rosenberg (1995) benlik saygısını, farklı etki alanları arasında benliği değerlendirmenin toplamından türetilen, benliğe yönelik olarak geliştirilen olumlu ya da olumsuz tutum olarak kavramlaştırmaktadır. Bu bağlamda, erteleme eğilimi ile benlik saygısı arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalarda, iki değişken arasındaki beklenen yönde bir ilişkinin olduğu görülmektedir (Balkıs ve Duru, 2010; Beswich, Rothblum ve Mann, 1988; Çakıcı, 2003; Ferrari, 1991, 1994, 2000; Harrington, 2005; Klassen ve Kuzucu, 2009; Lekich, 2006; Uzun Özer, 2010). Bu çalışmaların ortak bulgusu, erteleme eğilimi düzeyi yükseldikçe benlik saygısı düzeyinin de buna paralel olarak azaldığı yönündedir. Erteleme alan yazınında bazı çalışmalar, erteleme davranışlarının bireyin kırılgan benliğini koruma amacına hizmet ettiğini vurgulamaktadırlar (Burka ve Yuen, 1983; Solomon ve Rothblum, 1984). Erteleme davranışlarının benliği incinmekten koruyucu bir işlevi varsa, erteleme eğiliminin benlik saygısıyla da ilişkili olması beklenebilir. Örneğin, Feick ve Rhodewalt (1997) başarısız olma olasılığının söz konusu olduğu durumlarda, erteleme davranışları sergileyerek bu başarısız durumla yüzleşmekten kaçınan bireylerin benlik saygısı düzeylerinin, kendini engelleme stratejisi kullanmayanlara göre daha yüksek olduğunu rapor etmiştir.

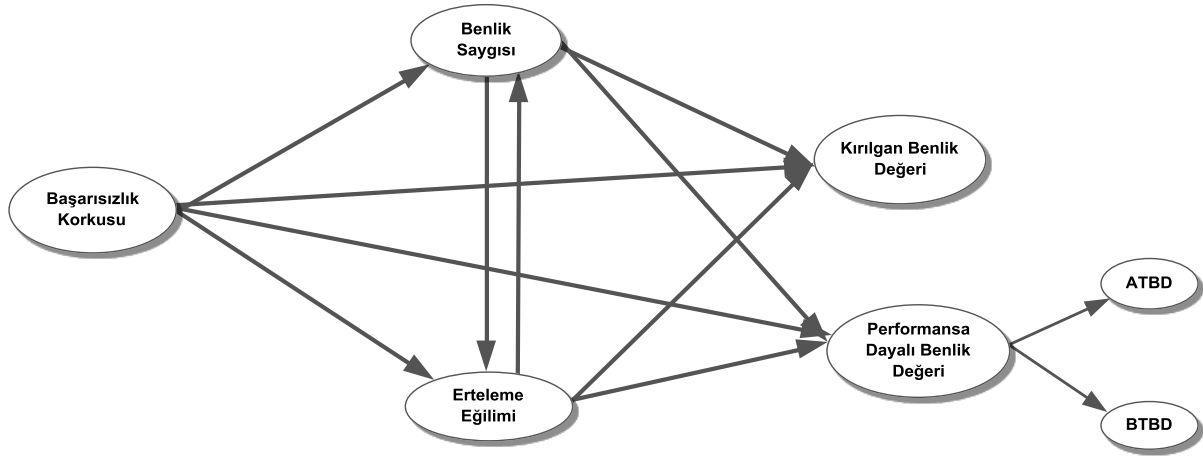
Benlik saygısı-erteleme eğilimi ilişkisine benzer bir örüntü erteleme eğilimi-benlik değeri ilişkisinde de görülmektedir. Burka ve Yuen (1986, 2008) erteleme eğilimi yüksek bireylerin benlik değerlerini, başarı ve başarısızlık yaşantıları üzerine temellendirdiklerini belirtmektedir. “Bu bireyler, değerlilik duygularının bir işi başarıyla tamamlamadaki yeteneklerinin bir yansıması olduğunu inanırlar. Bir işteki performansları konusunda hayal kırıklığı yaşadıklarında, sadece o işte başarısız olduklarını düşünmezler, aynı zamanda kendilerini de başarısız bir birey olarak görürler” (Burka ve

Yuen, 2008, s. 20). “Benlik değeri bireyin, değerlilik ve saygınlık duygusuyla ilişkili olarak benliğine yönelik öznel değerlendirmelerini içeren yargısıdır. Benlik değeri yüksek olan bireyler, başkaları tarafından sevildiklerini, saygı duyulduklarını ve önemsendiklerini bilirler. Buna karşın benlik değeri düşük olan bireyler, başkaları tarafından sevilmediklerini, saygı duyulmadıklarını ve önemsenmediklerini hissederler” (Seifert, 2004, s. 140). Pychyl, Coplan ve Reid (2002) benlik değeri düzeyi ile erteleme eğilimi arasında olumsuz yönde bir ilişki olduğunu rapor etmiştir. İki değişken arasındaki ilişkiyi inceleyen bir diğer çalışmada, erteleme eğilimiyle benlik değerini koruma düzeyi arasında olumlu bir ilişki rapor edilmiştir (Dinnel, Thompson ve Hopkins, 2002; Park ve Sperling, 2012). Son olarak Ferrari ve Diaz-Morales (2007), benliğin kırılabilirlik boyutu ile erteleme eğilimi arasında olumlu yönde bir ilişki olduğunu bulmuşlardır.

Ertelme eğiliminin doğasını bireyin benlik değeri ile ilişkilendirerek açıklayan kuramsal açıklamalar bir bütün olarak değerlendirildiğinde, erteleme eğilimi düzeyi yüksek olan bireylerin, benlik değerlerini tek bir alan üzerinde (örneğin, akademik başarı gibi) yapılandırdıkları görülmektedir (Burka ve Yuen, 2008, Beery, 1975). Crocker ve Wolfe (2001), benlik değerinin birbirinden bağımsız çeşitli alanlarda yapılandırılmasının, bütünüyle tek bir alanda veya birbiriyle yüksek düzeyde ilişkili birçok alanda yapılandırmaktan daha işlevsel olduğunu öne sürmüştür. Sanchez ve Crocker (2005) benlik değerini yapılandırma alanlarını dışsal alanlar ve içsel alanlar olmak üzere iki kategoride ele almaktadır. Benlik değerini akademik başarı gibi dışsal alanlar üzerine yapılandıran bireylerin olumsuz psikolojik durumları yaşamaya daha eğilimli oldukları görülmüştür (Luhtanen ve Crocker, 2005, Akt., Eroğlu, 2011). Benzer şekilde, benlik değerini akademik yeterlik alanında yapılandıran bireylerin, diğer bireylerle karşılaştırıldığında başarısızlıktan kaçınmaya daha çok eğilimli oldukları görülmektedir (Eroğlu, 2011). Özetle, erteleme eğiliminin, benlik değerini akademik başarı gibi tek bir alanda yapılandıran bireylerde benliği koruyucu bir rol üstlenebileceği beklenebilir.

Başarısızlık korkusu benlik değeri ilişkisine yönelik erteleme eğiliminin olası rolü yanında, iki değişken arasındaki ilişkide benlik saygısının da farklı rolleri olabileceği beklenebilir. Alan yazında bazı çalışmalar, benlik saygısının hem erteleme eğilimi-akademik başarı ilişkisinde (Balkıs ve Duru, 2010), hem de erteleme eğilimi, rahatsızlığa tahammülsüzlük, duygusal sorumsuzluk ve aşırı kaygı ilişkisinde aracılık ettiğini rapor etmektedirler (Uzun Özer, 2010). Diğer bir ifadeyle, erteleme eğiliminin akademik başarı üzerindeki etkisinin ve rahatsızlığa tahammülsüzlük, duygusal sorumsuzluk ve aşırı kaygının erteleme eğilimi üzerindeki etkisinin benlik saygısı düzeyine bağlı olarak artış ya da düşüş gösterdiği görülmüştür. Dolayısıyla başarısızlık korkusunun benlik değeri üzerine etkisi erteleme davranışlarına göre farklılaşıyorsa, bu süreçte benlik saygısı düzeyin de farklı işlevleri olması beklenebilir. Bu akıl yürütmeden hareketle, başarısızlık korkusu ve erteleme eğilimi,

başarısızlık korkusu, erteleme eğilimi ve benlik değeri ilişkisinde benlik saygısının doğrudan veya dolaylı rolleri olabileceği değerlendirilmesi yapılabilir (Şekil 2).

Not: ATBD= Aktivite temelli benlik değeri, BTBD= Başarı temelli benlik değeri

Şekil 2. Benlik saygısının aracılık rolü

Öte yandan, alan yazınında, erteleme eğilimi başarısızlıktan kaçınma ve benliği incinmekten koruma gibi işlevleri olduğuna yönelik kuramsal açıklamalar olmakla beraber, bu açıklamaların ve ileri sürülen yargıların doğrudan test edilmediği görülmektedir. Benlik saygısının bireyin kendini hem “değerli” hem de “yeterli” görmesiyle doğrudan ilişkili olduğu düşünüldüğünde, bireyin benliğini koruyucu bir rol üstlenebileceği düşünülebilir. Erteleme eğilimi ve benlik saygısının olası aracılık rollerinin doğrudan test edilmesi öğrencilerin gerek akademik başarıları (Balkıs ve Duru, 2009, Balkıs ve Duru, 2010; Çetin, 2009; Uzun Özer ve ark. 2009) gerekse öznel iyi oluşu üzerinde (Deniz, 2006; Karami, 2011; Saddler ve Sacks, 1993; Steel, 2007; Tice ve Baumister, 1997; Washington, 2004) olumsuz etkileri olan erteleme davranışlarının ve benlik saygısının doğasını daha iyi anlamımıza ve buna yönelik etkili müdahale programlarının geliştirilmesine katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Son olarak, erteleme eğilimi-benlik değeri ilişkisini inceleyen çalışmaların, bireylerin benlik değerlerini belirlemede genel benlik değeri ölçeklerinden yararlandıkları görülmektedir. Oysaki yukarıda sunulan kuramsal açıklamalarda bireyin akademik başarı gibi performansı üzerine temellendirdiği benlik değerine vurgu yapıldığı görülmektedir. Wallston, Kaplan ve Maides (1976) alan spesifik ölçümlerin bir davranışın genel ölçümlerinden daha iyi sonuçlar verdiğini, bu nedenle daha etkili değerlendirmeler yapmaya imkan sağlayan ölçme araçlarının kullanılmasının daha yararlı olacağını belirtmektedir. Dolayısıyla bu çalışmada, yukarıda sunulan kuramsal açıklamalarda belirtildiği gibi, genel bir benlik değeri ölçümü yerine, bireylerin kırılgan benlik değerleri yanında, performansları üzerine temellendirdikleri benlik değerleri ölçülmüştür.

Özetle yukarıdaki açıklamalara bağlı olarak, bu çalışmayla, aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır;

- 1- Başarısızlık korkusu, performansa dayalı benlik değeri ve kırılğan benlik değeri ilişkisinde erteleme eğiliminin rolü nedir?
- 2- Başarısızlık korkusu, erteleme eğilimi, performansa dayalı benlik değeri ve kırılğan benlik değeri ilişkisinde benlik saygısının rolü nedir?

Yöntem

Çalışma Grubu

Araştırmaya Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nin farklı bölümlerde öğrenim gören yaşları 19 ile 34 ($X = 21.25$, $Ss = 1.38$) arasında değişen 213'ü kız ve 66' sı erkek olmak üzere 279 öğrenci katılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplamak amacıyla; Tuckman Erteleme Eğilimi Ölçeği, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği, Benlik Değeri Ölçeği, Kırılğan Benlik Değeri Ölçeği, Hata Yapma Endişesi Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır.

Tuckman Erteleme Eğilimi Ölçeği: Tuckman (1991) tarafından erteleme davranışını ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek tek boyutlu olup 16 maddeden oluşmaktadır. 5'li derecelmeli likert tipi bir ölçektir. Bireylerden kendilerini her madde için 1 (kesinlikle katılmıyorum) ile 5 (Kesinlikle katılıyorum) puan aralığında derecelendirmeleri istenmektedir. Yüksek puanlar bireylerin yüksek erteleme eğilimine sahip olduklarını göstermektedir. Geçerlik güvenirlik çalışması bulguları, ölçeğin iç tutarlık katsayısını .86 ve benzer ölçek geçerliğinin .47 olduğunu göstermiştir. Ölçeğin Türkçe geçerlik güvenirlik çalışması Uzun-Özer, Saçkes ve Tuckman (2009) tarafından yapılmıştır. Ölçekteki iki maddenin çıkarılmasıyla ölçek orijinalindeki yapıya ulaşmış ve 14 maddeden oluşan tek boyutlu yapı kabul edilmiştir. Araştırmacılar ölçeğin iç tutarlık katsayısını .90 ve karşıt ölçek geçerliğini .22 olarak rapor etmiştir (Uzun-Özer, Saçkes ve Tuckman, 2009).

Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği: Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ), bireylerin benlik saygısı düzeylerini belirlemek amacıyla pek çok çalışmada kullanılmış ve 1968 yılında Rosenberg tarafından geliştirilmiştir. Çoktan seçmeli 12 alt kategoriden oluşan ölçekte 63 madde yer almaktadır. Bu çalışmada 10 maddeden oluşan Benlik Saygısı alt ölçeği kullanılmıştır. Çuhadaroğlu (1986) tarafından Türkçeye uyarlanan ölçeğin geçerlik ve güvenirlik çalışmaları sonucunda geçerlik katsayısı .71 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin test-tekrar test güvenirlik katsayısının .75 olduğu rapor edilmektedir.

Performansa Dayalı Benlik Değeri:Öğrencilerin performansa dayalı benlik değeri düzeylerini belirlemek için, DiBartolo, Frost, Chang, LaSota ve Grills (2004) tarafından geliştirilen Benlik Değeri Ölçeği'nin Aktivite Temelli Benlik Değeri ve Başarı Temelli Benlik Değeri alt boyutları kullanılmıştır. Benlik Değeri Ölçeği 11 maddelik 7'li likert tipi bir ölçektir. Bireylerden kendilerini her bir madde için 1 ile 7 puan aralığında derecelendirmeleri istenmektedir. Ölçek Kişisel Standartlar, Aktivite Temelli Benlik Değeri ve Başarı Temelli Benlik Değeri olmak üzere 3 alt boyuttan oluşmaktadır. Kişisel Standartlar alt boyutunda 5 madde, Aktivite Temelli Benlik Değeri alt boyutunda 4 madde ve Başarı Temelli Benlik Değeri alt boyutunda ise 3 madde yer almaktadır. Ölçeğin alt boyutlarına ait iç tutarlılık katsayıları Kişisel Standartlar için $\alpha = .88$, Aktivite Temelli Benlik Değeri için $\alpha = .66$ ve Başarı Temelli Benlik Değeri için $\alpha = .71$ olarak rapor edilmiştir (Di Bartolo ve ark., 2004).

Bu çalışmada, çalışmanın amacı doğrultusunda Benlik Değeri ölçeğinin Aktivite Temelli Benlik Değeri ve Başarı Temelli Benlik Değeri alt boyutları kullanılmıştır. Ölçek önce araştırmacılar tarafından Türkçe'ye çevrilmiş daha sonra Eğitim Bilimleri alanından iki öğretim üyesi tarafından Türkçe'den İngilizce'ye tekrar çevrilmiş, her iki dili etkili bir şekilde kullanabilen alandan üçüncü bir öğretim üyesi tarafından çeviriler karşılaştırılarak ölçeğe son şekli verilmiştir. Ölçeğin son hali, 131 kişilik bir üniversite öğrencisi grubuna uygulanmış iç tutarlılık katsayısı Aktivite Temelli Benlik Değeri alt ölçeği için $\alpha = .75$, Başarı Temelli Benlik değeri alt boyutu için $\alpha = .70$ ve ölçeği tümü için iç tutarlılık katsayısı $\alpha = .76$ olarak bulunmuştur. Ölçeğin yapı geçerliği için faktör analizi yapılmıştır. Ölçeğin faktör yapısına ilişkin analizler, ölçeğin toplam varyansın %32.943'ini açıklayan 2.92 özdeğerli I. faktör (Aktivite Temelli Benlik Değeri 4 madde) ve toplam varyansın % 28.67' sini açıklayan 1.39 özdeğerli II. faktör (Başarı Temelli Benlik Değeri 3 madde) olmak üzere iki faktörden oluştuğunu ve her iki faktörün toplam varyansın % 61.61' ini açıklayabildiğini göstermiştir. Faktör analizi her bir maddenin orijinal ölçekte olduğu gibi kendi faktörü altında toplandığını göstermiştir. Ölçek maddelerinin faktör yüklerinin. 60 ile. 82 arasında, madde-toplam korelasyonların ise. 28 ile. 57 arasında değiştiği görülmüştür.

Kırılgan Benlik Değeri Ölçeği (Self Worth Vulnerability Scale):Bireylerin kırılgan benlik değeri düzeylerini belirlemek için, John (2002) tarafından geliştirilen Kırılgan Benlik Değeri Ölçeği 9 maddelik 5'li likert bir ölçektir. Bireylerden kendilerini her bir madde için 1 ile 5 puan aralığında derecelendirmeleri istenmektedir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısını $\alpha = .91$ olarak rapor edilmiştir (John, 2002).

Ölçek önce araştırmacılar tarafından Türkçe'ye çevrilmiş daha sonra Eğitim Bilimleri alanından iki öğretim üyesi tarafından Türkçe'den İngilizce'ye tekrar çevrilmiş, her iki dili etkili bir şekilde kullanabilen alandan üçüncü bir öğretim üyesi tarafından çeviriler karşılaştırılarak ölçeğe son

şekli verilmiştir. Ölçeğin son hali, 131 kişilik bir üniversite öğrencisi grubuna uygulanmış iç tutarlık katsayısı $\alpha = .89$ olarak bulunmuştur. Ölçeğin yapı geçerliği için faktör analizi yapılmıştır. Ölçeğin faktör yapısına ilişkin analizler, ölçeğin toplam varyansın % 54.217'sini açıklayan 4.880 özdeğerli tek faktörden oluştuğu görülmüştür. Ölçek maddelerinin faktör yüklerinin .57 ile .86 arasında, madde-toplam korelasyonların ise .48 ile .80 arasında değiştiği görülmüştür.

Hata Yapma Endişesi Ölçeği: Öğrencilerin başarısızlık korkusu düzeylerini saptamak için Frost, Marten, Lahart ve Rsenblate (1990) tarafından geliştirilen ve Kağan (2011) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik ölçeğinin Hata Yapma Endişesi alt boyutu kullanılmıştır. Ölçeğin iç tutarlık katsayısı $\alpha = .85$ olarak rapor edilmiştir (Kağan, 2011). Bu çalışmada, 131 üniversite öğrencisine yapılan uygulamada iç tutarlık katsayısı $\alpha = .84$ olarak bulunmuştur.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Bilgi formuyla birlikte ölçek bataryası üniversite öğrencilerine uygulanmış, araştırmaya katılımda gönüllülük esas alınmıştır. Verilerin analizinde SPSS 15 ve AMOS 7.0 (Arbucke, 2006) programı kullanılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkilerin belirlenmesinde Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısından, başarısızlık korkusu, erteleme eğilimi, benlik değeri değişkenleri arasındaki doğrudan ve dolaylı ilişkileri yapısal eşitlik modeli çerçevesinde AMOS 7.0 programı kullanılarak test edilmiştir. Araştırmada anlamlılık düzeyi en az 0.05 olarak alınmış, diğer anlamlılık düzeyleri de (0.01 ve 0.001) ayrıca gösterilmiştir. Model uygunluğunun değerlendirilmesinde önerilen indeksler arasında en çok kullanılanları benzerlik oranı Ki-Kare istatistiği (X^2), $\{X^2 / s.d.\}$, RMSEA (Yaklaşım hatasının Kök Ortalama Karesi – Root Mean-Square Error of Approximation) ve SRMR (Standardize Ortalama Hatalarının Karekökü- Standardized Root Mean Square Residual)'dir. Uyum indeksleri ise GFI (Uyum İyiliği İndeksi – Goodness Fit Index), CFI (Karşılaştırmalı Uyum İyiliği İndeksi - Comparative Fit Index), TLI (Tucker Lewis İndeksi- Tucker Lewis Index) NFI (Normlaşmış Uyum İyiliği İndeksi -Normed Fit Index) ve RFI (Göreceli Uyum İyiliği İndeksi - Relative Fit Index) dir. $X^2 / s.d$ oranının 3'ten küçük değer alması uyumun kabul edilebilir düzeyde olduğunu, RMSEA ve SRMR için ise 0.05'e eşit veya daha küçük değer mükemmel bir uyuma, 0.08 ve altındaki değerlerin kabul edilebilir bir uyuma karşılık gelmektedir. GFI, CFI, TLI, NFI ve RFI ise 0 ile 1 aralığında değişen değerler alır. 0.95 ve üzeri mükemmel uyuma, 0.90 ve 0.94 arası değerler de kabul edilebilir uyuma karşılık gelir (Kline, 2005). Bu çalışma kapsamında oluşturulan modelin uygunluğu yukarıda verilen uyum indeksleri çerçevesinde değerlendirilmiştir.

Bulgular

Korelasyon Analizleri

Analiz sonuçları, erteleme eğilimi, başarısızlık korkusu, kırılğan benlik değeri ve performansa (aktivite ve başarı temelli benlik değeri) dayalı benlik değeri arasında olumlu yönde ilişkiler olduğunu ve bu değişkenlerin benlik saygısı ile olumsuz yönde ilişkiler verdiğini göstermektedir. Analiz bulguları Tablo 1’ de sunulmuştur.

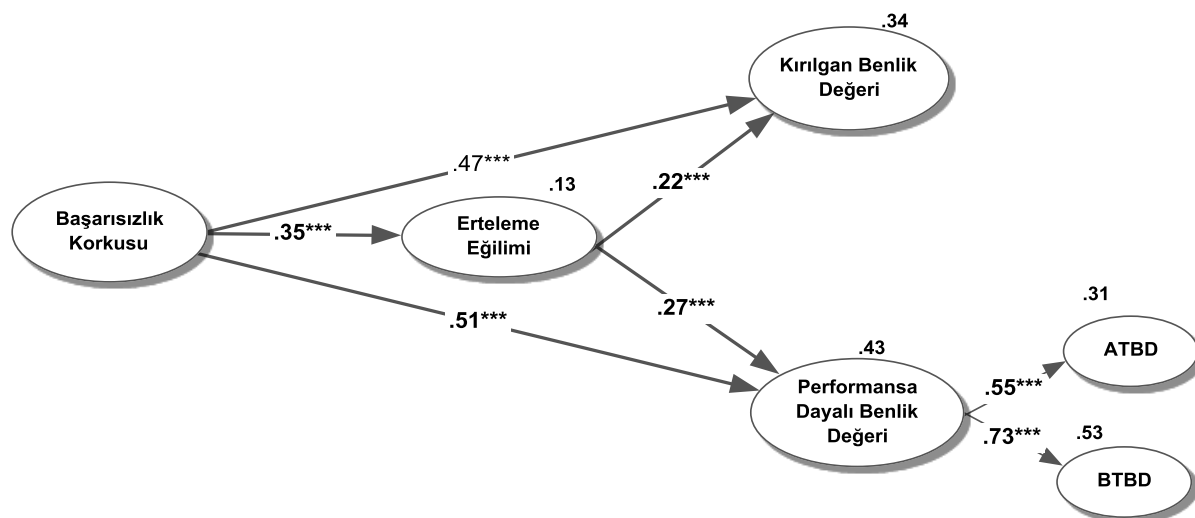
Tablo 1: Değişkenlerin Aritmetik Ortalamaları, Standart Sapmaları ve Korelasyon Kat sayıları (N=279)

	1	2	3	4	5	6
1. Erteleme Eğilimi	-	.354**	.381**	.283**	.313**	-.477**
2. Başarısızlık Korkusu		-	.543**	.317**	.448**	-.461**
3. Kırılğan Kendilik Değeri			-	.378*	.481**	-.587**
4. Akt. Tem. Benlik Değeri				-	.401**	-.308**
5. Başarı Tem. Benlik Değeri					-	-.492**
6. Benlik Saygısı						-
$\bar{X}$	35.39	21.33	22.29	12.45	7.79	32.40
S_s	7.18	6.36	6.78	2.54	2.08	4.99

** $p < .01$

Yapısal Eşitlik Modeli (YEM)

Erteleme eğiliminin aracılık rolünü test etmek için yapısal eşitlik modeli (YEM) çerçevesinde yapılan analizler modeli destekler niteliktedir ($\chi^2(1, N = 279) = 1.099, p > .294. (\chi^2/df = 1.099)$). GFI = .1, RMSEA = .019, SRMR = .010, CFI = 1, TLI = .1, RFI = .97, NFI = .1). Analiz sonuçları, başarısızlık korkusunun erteleme eğilimini doğrudan etkilediğini göstermiştir ($\beta = .35, p < .001$). Analiz sonuçları ayrıca, başarısızlık korkusunun performansa dayalı benlik değerini doğrudan ($\beta = .51, p < .001$) ve erteleme eğilimi aracılığıyla dolaylı olarak etkilediğini göstermiştir ($\beta = .27, p < .001$). Diğer bir ifadeyle, erteleme eğilimi başarısızlık korkusu-performansa dayalı benlik değeri ilişkisinde kısmi aracılık rolü üstlenmektedir. Analizler son olarak başarısızlık korkusunun kırılğan benlik değerini doğrudan ($\beta = .47, p < .001$) ve erteleme eğilimi aracılığıyla dolaylı olarak etkilediğini göstermiştir ($\beta = .22, p < .001$). Benzer şekilde, erteleme eğilimi, başarısızlık korkusu- performansa dayalı ve kırılğan benlik değeri ilişkisinde de kısmi aracılık rolü üstlenmektedir. Başarısızlık korkusu erteleme eğilimindeki toplam varyansın % 13’ünü, başarısızlık korkusu ve erteleme eğilimi birlikte performansa dayalı benlik değerindeki toplam varyansın % 43’ünü ve kırılğan benlik değerindeki toplam varyansın % 34’ünü açıkladığı görülmektedir (Şekil 3).

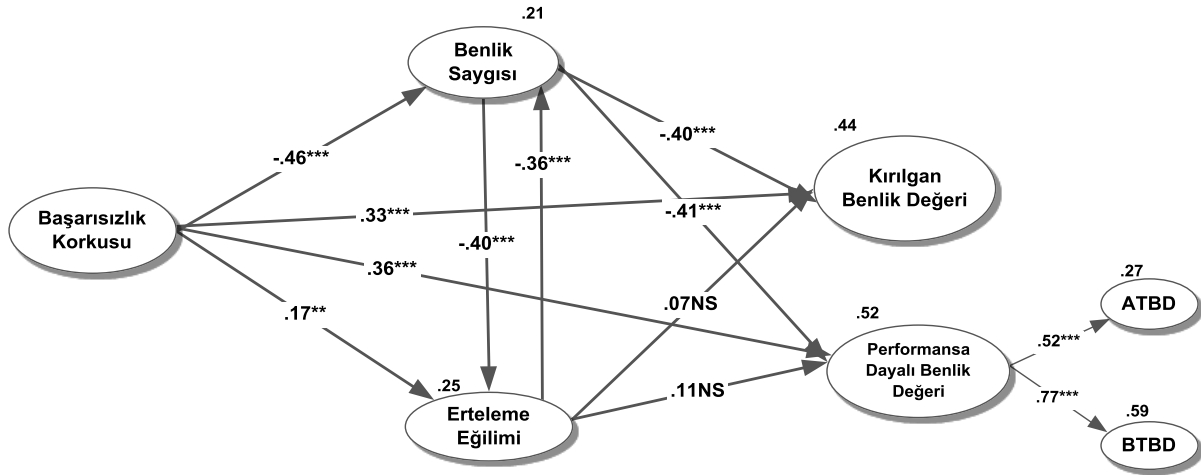

*** $p < .001$

Şekil 3. Erteleme eğiliminin aracılık rolü

İkinci olarak, benlik saygısının aracılık rolünü test etmek için yapısal eşitlik modeli (YEM) çerçevesinde yapılan analizler modeli destekler niteliktedir ($X^2(2, N = 279) = 2.973, p > .226$. ($X^2/df=1.486$). GFI= .1, RMSEA= .042, SRMR= .014, CFI= 1, TLI= .99, RFI= .95, NFI= .99). Analiz sonuçları başarısızlık korkusunun benlik saygısını doğrudan öngördüğünü göstermiştir ($\beta = -.46, p < .001$). Analiz sonuçları ayrıca, başarısızlık korkusunun erteleme eğilimini doğrudan ($\beta = .19, p < .01$) ve benlik saygısı aracılığıyla dolaylı olarak etkilediğini göstermiştir ($\beta = -.40, p < .001$). Diğer bir ifadeyle, benlik saygısı başarısızlık korkusu-erteleme eğilimi ilişkisinde kısmi aracılık rolü üstlenmektedir. YEM analizleri ayrıca, başarısızlık korkusunun performansa dayalı benlik değerini doğrudan ($\beta = .36, p < .001$) ve benlik saygısı aracılığıyla dolaylı olarak etkilediğini göstermiştir ($\beta = -.41, p < .001$). Benzer şekilde analizler, başarısızlık korkusunun kırılgan benlik değerini doğrudan ($\beta = .33, p < .001$) ve benlik saygısı aracılığıyla dolaylı olarak etkilediğini göstermiştir ($\beta = -.40, p < .001$). Diğer bir anlatımla, benlik saygısı başarısızlık korkusu-performansa dayalı kendilik değeri ilişkisinde ve başarısızlık korkusu-kırılgan kendilik değeri ilişkisinde kısmi aracılık rolü üstlenmektedir. Analizler son olarak, denkleme benlik saygısı dâhil olduğunda, erteleme eğiliminin performansa dayalı benlik değeri ($\beta = .11, p > .05$) ve kırılgan benlik değeri ($\beta = .07, p > .05$) üzerindeki doğrudan etkisinin ortadan kalktığını, sadece benlik saygısı aracılığıyla performansa dayalı benlik değerini ($\beta = -.41, p < .001$) ve kırılgan benlik değerini ($\beta = -.40, p < .001$) dolaylı olarak etkilediğini göstermiştir. Erteleme eğiliminin performansa dayalı benlik değeri ve kırılgan benlik değeri üzerinde doğrudan etkisinin ortadan kalkmasının bir sonucu olarak; başarısızlık korkusu-performansa dayalı benlik değeri ilişkisinde ve başarısızlık korkusu-kırılgan benlik değeri ilişkisinde erteleme eğiliminin aracılık rolünün de ortadan kalktığını göstermiştir. Diğer bir ifadeyle, başarısızlık

korkusu-performansa dayalı benlik değeri ilişkisinde ve başarısızlık korkusu-kırılgan benlik değeri ilişkisinde erteleme eğiliminin aracılık rolü benlik saygısının düzeyine bağlı olarak değişmektedir. Başarısızlık korkusu benlik saygısındaki toplam varyansın % 21'ini, başarısızlık korkusu ve benlik saygısı birlikte erteleme eğilimindeki toplam varyansın % 25'ini, başarısızlık korkusu, benlik saygısı ve erteleme eğilimi birlikte aktivite ve başarı temelli benlik değerindeki toplam varyansın % 52' sini ve kırılgan benlik değerindeki toplam varyansın % 44'ünü açıkladığı görülmektedir (Şekil 4).

***p<.001, **p<.01, NS = p>.05

Şekil 4. Benlik saygısının aracılık rolü

Tartışma Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmanın amacı, alan yazınındaki kuramsal açıklamalardan yola çıkarak; başarısızlık korkusu, erteleme eğilimi, performansa dayalı benlik değeri, kırılgan benlik değeri ve benlik saygısı değişkenleri arasındaki doğrudan ve dolaylı ilişkileri yapısal eşitlik modeli çerçevesinde test etmektir. Analiz sonuçları, erteleme eğiliminin başarısızlık korkusu-performansa dayalı benlik değeri ve kırılgan benlik değeri ilişkisinde aracılık (mediator) rolünü üstlendiğini göstermektedir. Bir diğer ifadeyle, başarısızlık korkusunun performansa dayalı benlik değeri üzerindeki etkisi, araya erteleme eğilimi girdiğinde azalmaktadır. Bulgular ayrıca, benlik saygısının da, başarısızlık korkusu-erteleme eğilimi, başarısızlık korkusu-performansa dayalı benlik değeri ve kırılgan benlik değeri ilişkisine aracılık ettiğini göstermiştir. Başarısızlık korkusunun erteleme eğilimi, performansa dayalı benlik değeri ve kırılgan benlik değeri üzerindeki etkisi, araya benlik saygısı girdiğinde azalmaktadır. Son olarak bulgular, benlik saygısının erteleme eğilimi-kırılganlık benlik değeri ve erteleme eğilimi-performansa dayalı benlik değeri ilişkisinde tam aracılık rolü üstlendiğini göstermektedir. Bir diğer ifadeyle, benlik saygısı erteleme eğilimin performansa dayalı ve kırılgan benlik değerleri üzerindeki etkisini tamamen ortadan kaldırmaktadır. Araştırma bulguları ışığında, analiz sonuçları bir bütün

olarak düşünüldüğünde, erteleme eğiliminin başarısızlıktan kaçınma ve kırılğan benlik değeri incinmekten koruma gibi işlevleri olduğuna yönelik kuramsal açıklamalara kısmi destek sağlandığı söylenebilir.

Araştırmanın ilk sorusuna yönelik olarak yapılan analizler, yüksek düzeyde başarısızlık korkusunun yüksek düzeyde erteleme eğilimiyle ilişkili olduğunu göstermektedir. Bu bulgu, erteleme eğiliminin başarısızlık korkusuyla beslendiğini belirten kuramsal açıklamalar ve araştırma bulgularıyla tutarlılık göstermektedir (Bery, 1975; Burka ve Yuen, 2008; Ellis ve Knaus, 1977; Solomon ve Rothblum, 1984; Uzun Özer ve ark. 2009). Benzer şekilde analizler, başarısızlık korkusunun performansa dayalı benlik değeri ve kırılğan benlik değeri hem doğrudan hem de erteleme eğilimi aracılığıyla dolaylı olarak etkilediğini göstermektedir. Diğer bir ifadeyle, başarısızlık korkusunun performansa dayalı benlik değeri üzerindeki etkisi araya erteleme eğilimi girdiğinde azalmaktadır. Bu bulgu erteleme eğiliminin koruyucu rolüne vurgu yapan kuramsal açıklamalar ve görgül araştırma bulgularıyla tutarlıdır (Burka ve Yuen, 1983, 2008; Covington, 2007; Dinnel, Thompson ve Hopkins, 2002; Ellis ve Knaus, 1977; Ferrari ve ark, 1995; Park ve Sperling, 2012; Solomon ve Rothblum). Benlik değeri akademik başarı gibi tek bir alan üzerinde yapılandırılan ve yüksek düzeyde kırılğan benlik değerine sahip olan öğrenciler, başarısız olma olasılığını söz konusu olduğu bir durumla karşı karşıya kaldıklarında, kendilerini tehdit altında hissederek bu işi yapmaktan kaçınabilir ya da işi yapmayı daha ileri bir tarihe erteleyebilirler. Böylece, birey erteleme davranışları sayesinde kendisini değersiz hissedebilecek olası yaşantılardan kaçınarak ve bu yaşantılarla yüzleşmeyerek benliğini incinmekten koruyabilir. Bu bulgu, Burka ve Yuen'in (2008), erteleme eğilimli bireylerin benlik değerlerini başarı ya da başarısızlık yaşantılarıyla değerlendiklerini ve bir işteki performanslarıyla ilgili hayal kırıklığı yaşadıklarında hali hazırdaki işi yapmaktan kaçınarak ya da bu işi yapmayı ileri bir tarihe erteleyerek, var olan benlik değerlerini korumaya çalıştıkları şeklindeki varsayımını kısmen de olsa destekler niteliktedir.

Araştırmanın ikinci sorusuna yönelik yapılan analizler benlik saygısının; başarısızlık korkusu, erteleme eğilimi, performansa dayalı benlik değeri ve kırılğan benlik değeri ilişkisine aracılık ettiğini göstermektedir. Bulgular, başarısızlık korkusunun erteleme eğilimi, performansa dayalı benlik değeri ve kırılğan benlik değeri üzerindeki etkisinin benlik saygısı düzeyine göre farklılaştığını göstermektedir. Diğer bir ifadeyle, benlik saygısı düzeyi yüksek olan bireyler daha az başarısızlık korkusu yaşadıkları için daha az erteleme davranışları sergilemektedirler. Analiz sonuçlarına göre ayrıca, benlik saygısı düzeyinin yüksek olduğu durumlarda, başarısızlık korkusu ve erteleme eğiliminin bireyin benlik değeri üzerindeki olumsuz etkisinin de azaldığı görülmektedir. Bu bulgu erteleme eğilimiyle ilişkisi çerçevesinde, benlik saygısının aracılık rolüne vurgu yapan çalışmaların bulgularıyla tutarlılık göstermektedir (Balkıs ve Duru, 2010, Uzun Özer, 2010).

Bu çalışmada, temel olarak başarısızlık korkusu, erteleme eğilimi, performansa dayalı benlik değeri, kırılğan benlik değeri ve benlik saygısı arasındaki ilişki yapısal eşitlik model çerçevesinde incelenmiştir. Elde edilen bulgular, benlik değerini başarı gibi tek bir alan üzerinde yapılandıran ve kırılğan benlik değeri düzeyi yüksek olan bireylerin, daha çok başarısızlık korkusu yaşadığını ve benlik değerini düşürme olasılığının arttığı durumlarda, yaptığı işi erteleyerek bu durumun kendisinde yaratacağı rahatsızlığa karşı kendini savunmaya çalıştığı fikrini desteklemektedir. Diğer bir ifadeyle, bireyin başarısız olma olasılığının söz konusu olduğu durumlarda, birey erteleme davranışları sergileyerek benliğini incinmekten korumakta, erteleme davranışları benliği incinmekten koruyan bir savunma stratejisi işlevi üstlenmektedir. Öte yandan, başarısızlık korkusunun erteleme eğilimi, performansa dayalı ve kırılğan benlik değerleri üzerindeki etkisi, benlik saygısı düzeyinin düşük olduğu durumlarda daha fazla olmaktadır. Tersine durumda, bireyin benlik saygısı düzeyinin yüksek olduğu durumlarda başarısızlık korkusunun erteleme eğilimi ve performansa dayalı ve kırılğan benlik değeri üzerindeki olumsuz etkisi azalmaktadır. Bu açıklamalar doğrultusunda genel bir değerlendirme yapılırsa, gerek başarısızlık korkusunun erteleme eğilimi, performansa dayalı ve kırılğan benlik değeri üzerindeki etkisinde, gerekse erteleme eğiliminin bir savunma stratejisi olarak kullanılmasında bireyin benlik saygısı düzeyinin anahtar rol oynadığı söylenebilir.

Bulgular bir bütün olarak düşünüldüğünde, değişkenler arasındaki temel etkilerin yanında, hem erteleme eğiliminin hem de benlik saygısının başarısızlık korkusu-benlik değeri ilişkisinde önemli olduğu değerlendirilebilir. Değişkenlerin her ikisi de, başarısızlık korkusunun kırılğan ve performansa dayalı benlik değeri üzerindeki olumsuz etkisini kısmi de olsa azaltmakta, bireylerin benliğini incinmekten koruyucu roller üstlenmektedir. Bu bulgular, bireylerin benlik saygılarını artırıcı ve erteleme eğilimlerini azaltıcı etkinlik ya da psiko-eğitim programlarının başarısızlık korkusunun benlik değeri üzerine etkisini kontrol etmede etkili olabileceğini düşündürmektedir. Bununla beraber sonuçlara göre, benlik saygısının değişkenler arasındaki ilişkideki rolü, erteleme eğilimine göre çok daha önemli görünmektedir. Analizler erteleme eğilimi, başarısızlık korkusu ve benlik değerleri arasındaki ilişkinin modele benlik saygısı değişkeni eklendiğinde farklılaştığını göstermektedir. Bir diğer ifadeyle, benlik saygısı erteleme eğiliminin performansa dayalı ve kırılğan benlik değerleri üzerindeki etkisini tamamen ortadan kaldırmaktadır. Bu bulgu, benlik saygısının erteleme eğilimine göre benlik değeri üzerinde daha yapısal ve baskın bir değişken olduğunu desteklemektedir. Benlik saygısının bireyin kendini hem “değerli” hem de “yeterli” görmesiyle doğrudan ilişkili olduğu düşünüldüğünde, bu bulgu daha da anlamlı hale gelmektedir. Bu açıklamalardan hareketle öğrencilerin erteleme davranışlarını azaltacak ve benlik saygılarını destekleyecek grup çalışmalarının, öğrencilerin daha yüksek benlik değeri ve daha düşük başarısızlık korkusu yaşamalarına altyapı oluşturabileceği söylenebilir. Böylece birey, başarısızlık korkusu

düzeyinin düşmesine bağlı olarak akademik görevlerini daha az erteleme eğiliminde olacağı için, hem akademik başarısı hem de öznel iyi oluş düzeyinin bundan olumlu etkileneceği beklenebilir. Psikolojik danışmanlar ve eğitimciler, uygun psiko-eğitim programları kullanarak öğrencilerin erteleme davranışlarını azaltabilir, olumlu bir benlik algısı geliştirmelerine yardımcı olabilir, öğrencilere olumlu geribildirimler vererek ve olumlu yaşantılar sağlanarak benlik saygısı düzeylerini yükseltebilirler.

Özetle bu çalışmanın bulguları sınırlılıkları ölçüsünde değerlendirilebilir. Birincisi, örneklemimiz gönüllülük temellinde yapılandırıldığı için cinsiyetler arasında eşit bir dağılım yoktur bu bir sınırlılık olarak değerlendirilebilir. İkincisi, çalışma grubumuz ağırlıklı olarak Eğitim Fakültesi öğrencilerinden oluşmaktadır. Farklı fakülte ve üniversitelerde, farklı bölümlerdeki öğrencilerle yapılacak yeni çalışmalar modelin test edilmesine katkı sağlayabilir, bulguların genellenebilirliğini artırabilir. Üçüncüsü, bu bir nicel çalışmadır ve değişkenler arasındaki ilişkileri daha derinliğine araştırarak nitel çalışmalar, daha bütüncül ve derin bir resmin elde edilmesine katkı sağlayabilir. Dördüncüsü, çalışmamız kesitsel bir çalışmadır ve model süreç temelli boyamsal çalışmalarla test edilerek etkililiğine yönelik yeni değerlendirmelerde bulunulabilir.

Kaynaklar

- Arbuckle J. (2006). *Amos 7.0 User's Guide*. Amos Development Corporation: Spring House, PA.
- Azure, J.A. (2011). Correlates of course anxiety and academic procrastination in higher education. *Global Journal of Educational Research*, 10 (1). Retrieved June 28, 2012, from <http://www.globaljournalseries.com/index/index.php/gjer/article/view/479>
- Balkis, M. ve Duru, E.(2010). Akademik erteleme eğilimi, akademik başarı ilişkisinde genel ve performans benlik saygısının rolü. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 159–170.
- Balkis, M. ve Duru, E. (2009). Prevalence of academic procrastination behavior among pre-service teachers, and its relationships with demographics and individual preferences. *Journal of Theory and Practice in Education*, 5 (1), 18–32.
- Beery, R.G.(1975). Special feature: Fear of failure in the student experience. *Personal and Guidance Journal*, 54, 191-203.
- Beswick, G., Rothblum, E. D. ve Mann, L. (1988). Psychological antecedents of student procrastination. *Australian Psychologist*, 23, 207-217.
- Blatt, S.J. ve Quinlan, P. (1967). Punctual and procrastinating students: A study of temporal parameters. *Journal of Consulting Psychology*, 31, 169-174.
- Burka, J. B., ve Yuen, L. M. (2008). *Procrastination: Why you do it, what to do about it*.Cambridge: Da Capo Press,
- Burka, J. B., ve Yuen, L. M. (1983). *Procrastination: Why you do it, what to do about it*.Reading, MA: Addison-Wesley.
- Covington, M.V. (2007). A motivational analysis of academic life in college. In R.P. Perry and J.C. Smart (Ed.), *The Scholarship of Teaching and Learning in Higher Education: An Evidence-Based Perspective* (661-729).Dordrecht: Springer.
- Crocker, J., ve Wolfe, C. T. (2001). Contingencies of self-worth. *Psychological Review*, 108, 593-623.

- Çakıcı, Deniz Ç. (2003) *Lise ve üniversite öğrencilerinde genel erteleme ve akademik erteleme davranışının incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim dalı, Ankara: Türkiye.
- Çetin, Ş. (2009). Eğitim fakültesi öğrencilerinin akademik erteleme davranışlarına ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25, 1-7.
- Çuhadaroğlu, F. (1986). *Adolesanlarda benlik saygısı*. Yayınlanmamış uzmanlık tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Deniz, M. E. (2006). The relationships among coping with stress, life satisfaction, decision making styles and decision self-esteem: An investigation with Turkish university students. *Social Behavior & Personality*, 34, 1161-1170.
- DiBartolo, P.M, Frost, R.O., Chang, P., LaSota, M., ve Grills, A.E. (2004). Shedding light on the relationship between personal standards and psychopathology: The case for contingent self worth. *Journal of Rational-Emotive & Cognitive-Behavior Therapy*, 22, 241-254.
- Dinnel, D. L., Thompson, T., ve Hopkins, J. (2002). *Family Environment Variables Related to the Development of Failure-Avoidant Patterns*. A poster presented at the annual meeting of the American Psychological Society, New Orleans, LA.
- Ellis, A., ve Knaus, W. (1977). *Overcoming procrastination*. Institute for Rational Living: New York.
- Eroğlu, Y.(2011). *Koşullu öz değer, riskli internet davranışları ve siber zorbalık/ mağduriyet arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Fatima, O., Lukman, Z.M., Khairudin, R., Wan Shahrazad, W.S. ve Halim, F.W.(2011). Procrastination's relation with fear of failure, competence expectancy and intrinsic motivation. *Pertanika Journal of Social Science and Humanity*, 19 (Spec-Issue), 123-127.
- Feick, D., ve Rhodewalt, F. (1997). The double-edged sword of self-handicapping: Discounting, augmentation, and the protection and enhancement of self-esteem. *Motivation and Emotion*, 21 (2), 147-163.
- Ferrari, J. R., ve Díaz-Morales, J. F. (2007). Perceptions of self-concept and self-presentation by procrastinators: Further evidence. *Spanish Journal of Psychology*, 10 (1), 91-96.
- Ferrari, J. R., Johnson, J. L., ve McCown, W.G. (Eds) (1995) *Procrastination and task avoidance: Theory, research, and treatment*. New York: Plenum Press.
- Ferrari, J. R., (2000) Procrastination and attention: Factor analysis of attention deficit, boredomness, intelligence, self-esteem, and task delay frequencies, *Journal of Social Behavior and Personality*, 15 (5), 185-196
- Ferrari, J. R. (1994). Dysfunctional procrastination and its relationship with self-esteem, interpersonal dependency, and self-defeating behaviors. *Personality & Individual Differences*, 17 (5), 673-679.
- Ferrari, J. R. (1991). Self-handicapping by procrastinators: Protecting self-esteem, social-esteem, or both? *Journal of Research in Personality*, 25 (3), 245-261.
- Frost, R. O., Marten, P. A., Lahart, C.,ve Rosenblate, R. (1990). The dimensions of perfectionism. *Cognitive Therapy and Research*, 14, 449-468.
- Harrington, N. (2005). It's too difficult! Frustration intolerance beliefs and procrastination. *Personality and Individual Differences*, 39, 873– 883.
- Harriott, J., ve Ferrari, J. R. (1996). Prevalence of chronic procrastination among samples of adults. *Psychological Reports*, 73, 873–877.
- Kağan, M. (2011). Frost Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği'nin Türkçe Formunun Psikometrik Özellikleri. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 12 (3), 192-197.
- Karami, D.(2009). Prevalence of procrastination among university students and its relationships with anxiety and depression. *Andishev Va Raftar (Applied Psychology)*, 4 (13), 25-34.
- Klassen, R. M., ve Kuzucu, E. (2009). Academic procrastination and motivation of adolescents in Turkey. *Educational Psychology*, 29, 69-81.
- Kline, R. B. (2005). *Principles and practice of structural equation modeling* (2nd Ed.). New York: Guilford.

- Lekich, N.(2006). *The relationship between academic motivation, self esteem, and academic procrastination among college students*. (Master Thesis), Retrieved from ProQuest Dissertations and Theses. (Accession Order No. AAT 1437751).
- Luhtanen, R., ve Crocker, J. (2005). Alcohol use in college students: Effects of level of self-esteem, narcissism, and contingencies of self-worth. *Psychology of Addictive Behaviors*, 19, 99-103.
- Onwuegbuzie, Anthony J. (2004). Academic procrastination and statistic anxiety. *Assessment and Evaluation in Higher Education*, 29 (1), 3-19.
- Park, S.W., ve Sperling, R.A.(2012). Academic procrastinator and their self regulation. *Psychology in Scientific Research*, 3(1), 12-23. DOI:10,4236/psych.2012,31003
- Potts, T. J. (1987). *Predicting procrastination on academic tasks with self-report personality measures*. (Doctoral Dissertations) Retrieved from ProQuest Dissertations and Theses. (Accession Order No. AAT 8717022).
- Pychyl, T. A., Coplan, R. J., ve Reid, P. A. (2002). Parenting and procrastination: gender differences in the relations between procrastination, parenting style and self-worth in early adolescence. *Personality and Individual Differences*, 33, 271–285.
- Rosenberg, M., Schooler, C., Schoenbach, C., ve Rosenberg, F. (1995). Global self-esteem and specific self-esteem: different concepts, different outcomes. *American Sociological Review*, 60, 141-156.
- Saddler, C. D., ve Sacks, L. (1993). Multidimensional perfectionism and academic procrastination: Relationship with depression in university students. *Psychological Reports*, 73, 863-871.
- Sanchez, D. T., ve Crocker, J. (2005). How investment in gender ideals affects well-being: The role of external contingencies of self worth. *Psychology of Women Quarterly*, 29, 63-77.
- Seifert, T.L.(2004). Understanding student motivation. *Educational Research*, 46(2), 137-149.
- Solomon, L. J.ve Rothblum, E. D. (1984). Academic procrastination: Frequency and cognitive-behavioral correlates. *Journal of Counseling Psychology*, 31, 503-509
- Steel, P. (2007). The nature of procrastination: A meta-analytic and theoretical review of quintessential self-regulatory failure. *Psychological Bulletin*, 133, 65-94.
- St John, N.H.S.(2002). *Quantity and quality social coping behavior: Effects of mood, interpersonal representation and self worth vulnerability*. . Doctoral Dissertations) Retrieved from ProQuest Dissertations and Theses. (Accession Order No. AAT 3103060).
- Tice, D. M. ve Baumeister, R. F. (1997). Longitudinal study of procrastination, performance, stress, and health: The costs and benefits of dawdling. *Psychological Science*, 8, 454-458.
- Tuckman, B. W. (1991). The development and concurrent validity of the Procrastination Scale. *Educational & Psychological Measurement*, 51, 473-480.
- Uzun Özer, R.B.(2010). *A path analytic model of procrastination: Testing cognitive, affective and behavioral components*. Unpublished PhD Dissertation, Institute of Education Sciences, METU, Ankara.
- Uzun Özer, B., Saçkes, M., ve Tuckman, W. B. (2009). *Psychometric properties of the Tuckman procrastination scale in a Turkish Sample*. Paper presented at the 6th Biannual Conference on Procrastination, Toronto, Canada.
- Uzun Özer, B.,Demir, A., ve Ferrari, J. (2009) Exploring Academic Procrastination among Turkish Students: Possible Gender Differences in Prevalence and Reasons. *The Journal of Social Psychology*, 149 (2), 241-257.
- Wallston, K. A., Maides, S. A., ve Wallston, B. S. (1976). Health related information seeking as a function of health related locus of control and health value. *Journal of Research in Personality*, 10, 215-222.
- Washington, J.A. (2004) The Relationship between procrastination and depression among graduate and professional students across academic programs: Implications for counseling. (Doctoral Dissertations) Retrieved from ProQuest Dissertations and Theses. (Accession Order No. AAT 3155848).

Extended English Abstract

Procrastination can be conceptualized delay to complete a task or assignment without any reasonable reason. Procrastination that includes actions and behaviors that negatively affect individual's efficiency; can be seen common problem both period of non academic and academic life. Harriott and Ferrari (1996) reported 15- 20 % adults engage in procrastination. On the other hand, Ellis and Knaus (1977) reported that 95% of undergraduate students show procrastination related to academic tasks.

Besides prevalence of procrastination, many researchers have attempted to explain nature of procrastination. Some of these researches assume that procrastination results from fear of failure and; serves as a self protection strategy to protect self worth being hurt. Burka and Yuen(2008) explain development of procrastination by based on parents' faults child rearing practices. According to Burka and Yuen (2008) repressive, suspicious, controlling, reinforcing dependence or a distant family atmosphere play key role in shaping procrastination behavior. Children are growing up in such an environment may try to be perfect to get the appreciation of others. Overtimes, the need for approval may easily turn into fear of failure. Burka and Yuen (2008) stated that people with procrastination evaluate their worth by their success or failure. "When they are disappointed by their performance on a task, they think not only that they have failed on that task, but also that they have failed as a person"(Burka & Yuen, 2008, p.20). Beery (1975) stressed that procrastination takes a defensive function against fear of failure. Burka and Yuen (2008) stated that procrastination allows people to maintain the belief that they are brilliant or unlimited in their potential to do well(p.22). Review of existing literature about procrastination has revealed that procrastination is related both fear of failure (Fatima, Lukman, Khairudin, Shahrazad & Halim, 2011) and self worth (Dinnel, Thompson & Hopkins, 2002; Ferrari & Diaz-Morales, 2007; Pychyl, Coplan & Reid , 2002).

Another concept that is associated with procrastination is self esteem. Rosenberg, Schooler, Schoenbach and Rosenberg (1995) defined self esteem as a favorable an unfavorable attitude toward self. Research has revealed that self esteem is negatively related to procrastination (Ferrari, 1991, 1994, 2000; Harrington, 2005); and had a mediating role in the relation to procrastination and academic achievement(Balkis &Duru, 2010), procrastination-frustration tolerance, and procrastination-emotional irresponsibility(Uzun Özer, 2010). In summary, although there is a theoretical explanation about procrastination, which has functions such as failure avoidance and protection of self against being hurt, it is seen that these assumptions is not tested directly. This study examines the direct and indirect role of self esteem and procrastination in the relation between fear of failure and self worth.

Method

The participants consisted of 279 undergraduate students who filled demographic information sheet, and responded to questionnaires assessing their levels of (a) procrastination, (b) fear of failure, (c) self esteem, (d) activate and success based self worth, and (e) self worth vulnerability.

Results

Initially the correlation between fear of failure, procrastination, activate and success based self worth, self worth vulnerability, and self esteem is examined by utilizing Pearson product moment. A result showed that fear of failure was significantly and positively associated with procrastination, activate and success based self worth and self worth vulnerability; and was negatively related with self esteem. Additionally, results showed that self esteem was significantly and negatively correlated with procrastination, activate and success based self worth, and self worth vulnerability.

Secondly, the proposed theoretical model was tested via observed variable in path analysis using maximum likelihood parameter estimation with AMOS 7.0 (Arbuckle, 2006). The results

indicate that the model was adequately accepted. The results of SEM analyses showed that procrastination had partial mediating effect in relation to fear of failure; performance based self worth, and self worth vulnerability. The results also showed that self esteem had partial mediating role in relation to fear of failure-procrastination, fear of failure- performance based self worth, and self worth vulnerability. Finally, results showed that self esteem had full mediating role in the relation to procrastination; performance based self worth, and self worth vulnerability.

Discussion and Conclusion

The main focus of this study was to examine the direct and indirect relations between fear of failure, procrastination, self worth vulnerability, performance based self worth and self esteem within the framework of structural equation modeling based on theoretical explanations in literature. Findings of this study showed that all variables were significantly related with each other in some degree. Findings also showed that procrastination has partial mediating role in relation to fear of failure –performance based self worth and fear of failure –self worth vulnerability. In other words, the effect of fear of failure on the performance based self worth and self worth vulnerability was decreased when procrastination was added the equation. Self esteem has a partial mediation role in relation to fear of failure- procrastination, fear of failure –performance based self worth, and fear of failure-self worth vulnerability. In other words, the effect of fear of failure on the procrastination, performance based self worth, and self worth vulnerability was reduced, when self esteem was added the equation. Finally, findings showed that self esteem has full mediating role in the relation to procrastination- performance based self worth and procrastination- self worth vulnerability. The findings of this study suggest that (a) higher levels of fear of failure increase procrastination; (b) the increasing level of procrastination reduces negative effects of fear of failure on performance self worth and self worth vulnerability and (c) the increasing self esteem decrease level of students' fear of failure and procrastination. The findings of this study also suggest that self esteem has a key role in the relationships between fear of failure, procrastination, performance self worth and self worth vulnerability.

The significant contribution of this study is that it provides partial support for the theoretical explanations about procrastination, which has functions such as failure avoidance and protection of self against being hurt. This study is considered as important as being the first study that showed the function of procrastination as a self protection strategy to protect self worth in the literature.

This study provides some important findings for both psychological counselors working in the field and academic who study theoretical and empirical studies. The findings of this study indicate that self esteem has both direct and indirect effects on students' procrastination. Therefore, it may be expected that studies conducted for reducing procrastination and raising self esteem would positively affect students' self worth.